

COLOFON

JAARGANG 30 - NUMMER 1 MAART 2020

Rosmalla (ISSN 0925-2894) wordt 4 keer per jaar uitgegeven onder eindverantwoording van het bestuur van Heemkundekring Rosmalen.

Hoff van Hollantlaan 1
5243 SR Rosmalen
073-5221832

heemkundekring@kpnmail.nl

www.heemkundekringrosmalen.nl

Bestuur Heemkundekring Rosmalen:

- Rien van den Broek, voorzitter
- Willem van Rosmalen, secretaris
- Wim van Son, penningmeester
- Harrie Heijmans, lid
- Peter van Hoek, lid
- Hans Groenewoud, lid
- Piet Korsten, lid

Werkgroep Redactieraad `Rosmalla`:

- Gerrit Mol
- Michiel van Heumen
- Vacature
- Wil Coppelmans
(lay-out en tekstverwerking)

Productie:

- Druk: Nextprint B.V. den Bosch

Losse nummers:

- €5,50 per uitgave

Kopijadres:

- g.mol@ziggo.nl
Heemkundekring Rosmalen
Hoff van Hollantlaan 1R

Ledenadministratie:

- Dorine Heijmans
heemkundekring@kpnmail.nl

Iedere auteur draagt persoonlijke verantwoordelijkheid voor zijn of haar artikel. Niets uit deze uitgave mag worden vernenigvuldigd tenzij bronvermelding plaatsvindt.

Inhoudsopgave	Pagina
<i>Redactie</i>	Voorwoord 2
<i>Bestuur</i>	Nieuwe bestuursleden 3
<i>Ignace Schretlen</i>	Het landschap rond Maliskamp 5
<i>Henk de Werd</i>	De historie van de familie Siepkens te Hintham-Rosmalen; deel 1 10
<i>Jo Versteijnen</i>	Stationsstraat een korte maar zeer interessante straat 17
<i>Gerrit Mol</i>	Het begin van de oorlog 21
<i>Gerrit Mol</i>	Mobilisatie in Rosmalen 22
<i>Job Lathouwers/ Jo Versteijnen</i>	Schatten zoeken in de Rosmalense bodem 23
<i>Ad van Liempt</i>	De ruimtelijke historie van Hintham 26

Foto voorzijde omslag:

Schilderwerk in de absis van de H. Bernadettekerk in Maliskamp. De schilder Jacques de Wit (1898- 1983) toont tafereel uit het leven van de Heilige Bernadette. Te zien is Lourdes. In de processie loopt bouwpastoor Schoenmakers in de processie achter paus Pius XI. Foto Ignace Schretlen 2015.

Foto achterzijde omslag:

Affiche van de Gasunie, gepubliceerd in de Nederlandse kranten 1971-1973 (Atlas van Stolck, inv.nr. 108862)

Voorwoord

Redactie

Als u het Colofon van deze *Rosmalla* goed gelezen hebt, dan ziet u nogal wat veranderingen. Flink wat wijzigingen in het bestuur, maar ook mist u Frans Vos als lid van het redactieteam. Frans heeft besloten om te stoppen met het redactiewerk, maar blijft wel beschikbaar om contact te maken met “echte” Rosmalenaren. Frans wist en weet als geen ander het gehalte van Rosmalens bloed op waarde te schatten en hij leverde een ontspannen bijdrage aan vele afleveringen van ons verenigingsblad. Bedankt, Frans!

U treft in deze aflevering van *Rosmalla* weer een veelheid van verhalen en foto's. Wij zijn de schrijvers erg dankbaar en weten zeker dat u weer zult genieten!

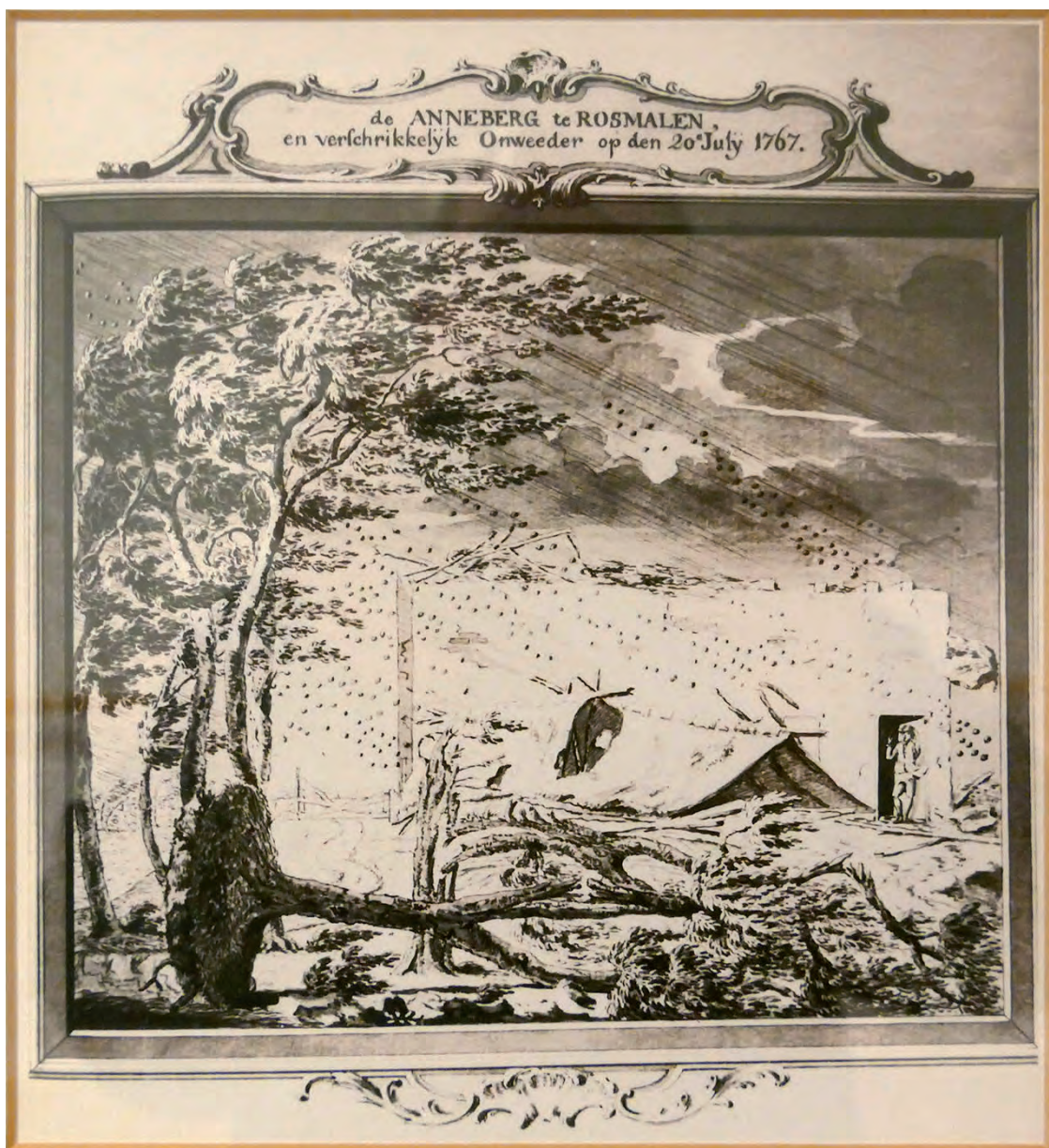

Foto van een gedenkplaat die op de bovenste verdieping van de Annenborch hangt

Nieuwe bestuursleden

Hans Groenewoud

Bestuur

Het bestuur van onze heemkundekring is tijdens de ledenvergadering van 18 februari j.l. danig uitgebreid. Enkele vertrouwde gezichten namen om diverse redenen afscheid, enkele mensen blijven bestuurslid en er treden maar liefst 5 nieuwe namen aan, allemaal mannen (oei!). De redactie van *Rosmalla* is apentrots ze in uw lijfblad te mogen presenteren. Of liever: ze vertellen zelf over hun motieven en plannen. In ieder geval wenst de redactie hen veel plezier en succes. In alfabetische volgorde nog wel!

Hans Groenewoud

Mijn naam is Hans Groenewoud. Ik ben meer dan 45 jaar fysiotherapeut geweest en samen met een collega eigenaar van de Fysio- en Manuele therapiepraktijk onder de Heemkamer geweest. Daarnaast heb ik nog een aantal (universitaire) studies afgerond en ben ik met wetenschappelijk onderzoek bezig geweest, o.a. met het opzetten van databases. Dat laatste zal een onderdeel van mijn bestuurstaak worden. Daarnaast willen we gaan proberen meer stroomlijning te brengen in de collecties die reeds bestaan binnen onze Heemkundekring. Naast een aantal zaken waarmee ik op dit moment als vrijwilliger bezig ben, ben ik eigenaar van QM-systems, een consultancy-bureau in de gezondheidszorg.

Harry Heijmans

Harry Heijmans

Wie en wat is Harry Heijmans? Geboren (18-04-1954) en getogen in Rosmalen met een klein uitstapje van ca. drie jaar naar Nuland. Hoogst genoten opleiding HTS Bouwkunde en daarnaast aanvullende managementtrainingen, getrouwd, drie dochters, vier kleinkinderen en nog twee op komst. Van 1976 tot 2004 gewerkt bij Heijmans Bouw in Rosmalen waarvan de laatste 12 jaar als directeur van de vestiging in Almere. Daarna van 2004 tot 2016 gewerkt als algemeen directeur van Giesbers in Wijchen. Daarnaast ook een tijd bestuurslid en voorzitter van een VVE geweest. Sinds juli 2016 met (vroeg)pensioen. Vanaf die tijd nog wat interim klussen gedaan en heel veel tijd besteed aan mantelzorg, fitness en wandelen. Wil graag meewerken aan een Heemkundekring die gebaseerd is op samen sterk, waarbij de slogan zou kunnen of moeten zijn: 'It Takes two to Tango'. Kenmerken: teamplayer, betrokken, doorzettingsvermogen, proces, structuur, motiveren, communicatie en humor.

Peter van Hoek

Ik ben Peter van Hoek, 68 jaar, geboren en getogen in Rosmalen en ik heb ruim 40 jaar bij de plaatselijke Rabobank gewerkt. Sinds 3 jaar ben ik vrijwilliger bij de Heemkundekring Rosmalen en maak daar samen met Piet Korsten de films/documentaires. Samen met Jos Korsten, de broer van Piet, hebben we recent de film over de Tweede We-

Peter van Hoek

Piet Korsten

reldoorlog gemaakt.

Ik ga samen met Piet, Bart van Nuland jr en Johan van Schijndel het werkveld “Activiteiten” optuigen en eigenlijk zijn we daar in december vorig jaar al mee begonnen want “the show must go on”.

Wij gaan zorgen voor allerlei activiteiten, zoals lezingen, fietstochten, cursus Rosmalogie, films etc. etc. Dat gaan we natuurlijk niet alleen doen en we zien er naar uit om fijn samen te werken met de andere werkvelden die nu ontstaan. Ik ben ervan overtuigd dat we met een goede samenwerking tussen de werkvelden, er met z’n allen iets moois van kunnen maken.

Piet Korsten

Al enige jaren ben ik, Piet Korsten, vrijwilliger van de Heemkundekring. Heb me in die periode samen met Peter van Hoek met name beziggehouden met het vastleggen van beelden en documentatie van belangrijke gebouwen. Het betrekken van de jeugd bij de Heemkunde is voor mij een van de speerpunten voor de komende periode. Mijn onderwijsachtergrond komt me hierbij zeker van pas.

Willem van Rosmalen

Altijd wanneer ik mij voorstel, Willem van Rosmalen uit Rosmalen, wordt er met enig gegniffel gereageerd. Ik blijf dan zeggen, dat ik woon in de plaats die naar mij werd vernoemd? Of is het anders gegaan?

Mijn oorspronkelijke heem ligt in Dongen, tussen Tilburg en Breda. Mijn opa en oma van vaders kant kwamen uit de buitenwijken van Rosmalen, respectievelijk uit Orthen

Willem van Rosmalen

en Den Bosch. In 1973 ben ik Dongen ontheemd en ben ik voor mijn werk naar Rosmalen getogen. Ik heb daar mijn vrouw leren kennen, sinds 1985 getrouwd met Diny Langenhuijsen. Zij is geboren en getogen in de Maliskamp en heeft mij als geen ander verbonden met Rosmalen. Ik voel mij daardoor als een geboren Rosmalenaar.

Dit geeft mij de credits om in volle overtuiging als secretaris van de Heemkundekring Rosmalen de belangen van het heem Rosmalen te waarborgen en te brengen onder de aandacht van iedereen die betrokken is bij zijn woon- en leefomgeving.

Het landschap rond Maliskamp

*Door duikers gevonden bot van een mammoet in de Oosterplas
– foto Felix Janssens 1987 (coll. Erfgoed 's-Hertogenbosch, nr 0072957)*

Ignace Schretlen

In 2019 heeft de redactie van Rosmalla, zoals u weet, meegewerkt aan de totstandkoming van het Maliskamp Magazine. Daarin staat een artikel, genaamd “Het landschap rond Maliskamp”, geschreven door Ignace Schretlen. Door omstandigheden is dat de verkeerde versie geworden. We menen de samenstellers van dat artikel recht te doen door het juiste artikel in deze Rosmalla te plaatsen. Dit temeer omdat het een belangrijk stuk Maliskampse geschiedenis betreft.

Het landschap in en rond Maliskamp heeft zich voornamelijk gevormd tijdens en na het einde van de laatste ijstijd - het Weichselien - die duurde van circa 116.000 tot circa 11.700 jaar geleden. Voordat dit landschap zich in deze regio langzaam ontwikkelde tot het landschap zoals wij dat nu kennen, was er tijdens de koudste perioden sprake van een toendralandschap met een bodem die permanent bevroren was (permafrost). Het

landschap in het Weichselien was het domein van onder meer mammoeten, wolharige neushoorns, holenleeuwen, wolven, poolvossen en andere soorten zoogdieren. Bij de aanleg van de Grootte Wielen in Rosmalen haalde een zandzuiger honderden fossiele botresten hiervan naar boven. Dat gebeurde laag voor laag waardoor goede dateringen mogelijk waren. Deze liggen tussen de 10.000 en 50.000 jaar geleden met als gemiddelde 37.000 jaar.*

Tijdens het laatste deel van de laatste ijstijd is dekzand afgezet en ontstonden kilometerslange door de wind gevormde dekzandruggen. In Noord-Brabant hebben deze dekzandruggen overwegend een oriëntatie van zuidwest naar noordoost met hiernaast en hiertussen laaglandbeken; deze worden van water voorzien door neerslag en grondwater. Alleen het uiterst zuidelijke deel van Maliskamp (dat zelf deels in een dekzandvlakte ligt) grenst nog net aan een dekzandrug bij de Wamberg. De zandrug waarop zich de noordelijke delen van het Landgoed Coudewater inclusief Zandbergen, een stuk van

het bebouwde deel van Maliskamp en (het bos van) De Eikenburg (aan de oostkant van Maliskamp) bevinden, bestaat uit deels verstoven dekzand.

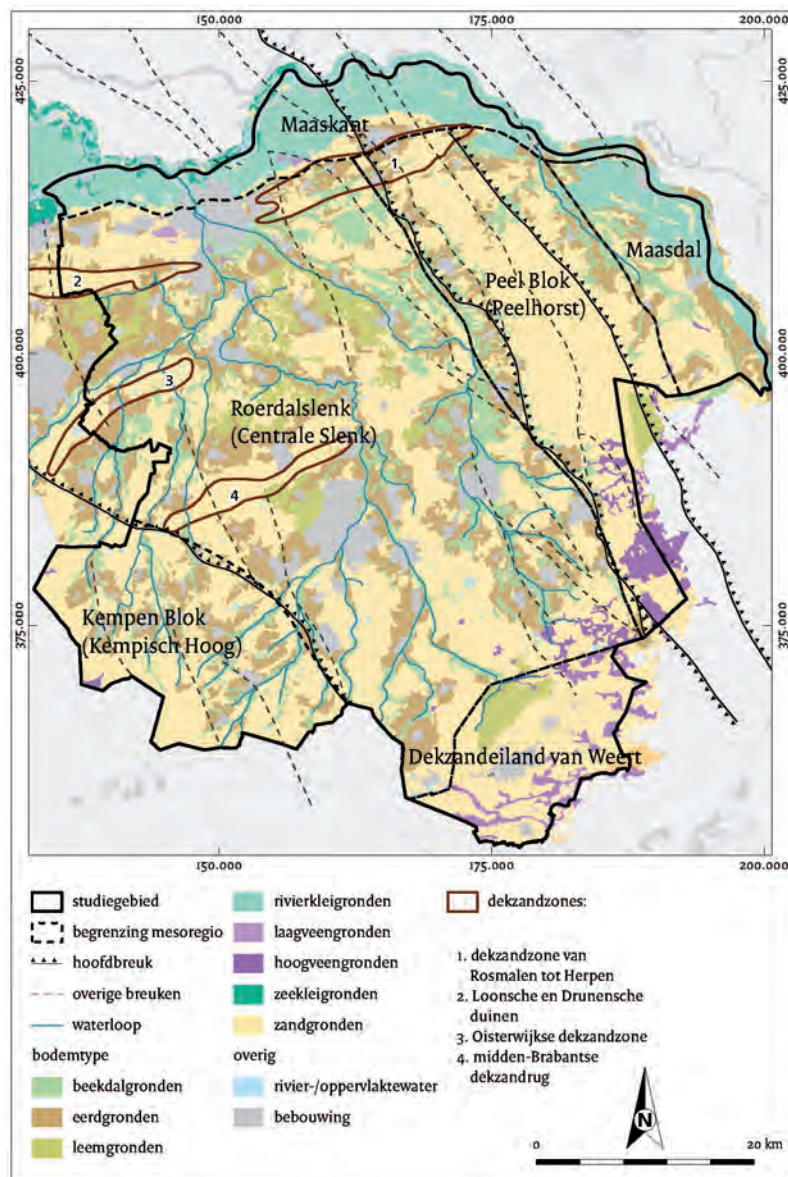
Na de laatste ijstijd maakte de opwarming een dichtere vegetatie mogelijk. In eerste instantie werd deze regio bewoond door rondtrekkende jagers-verzamelaars. Tijdens het neolithicum (de nieuwe steentijd, van 5300-2000 voor Chr.), vinden er grote technische en sociale veranderingen plaats. In plaats van een rondtrekkend bestaan gingen mensen zich vestigen in nederzettingen op een vaste plaats en men leefde in toenemende mate van landbouw en veeteelt. De productie van metalen werktuigen luidde het einde van de steentijd en het begin van de bronstijd (2000-800 voor Chr.) in. Vanaf de midden-bronstijd (1800-1100 voor Chr.) werd het landschap in deze regio grootschalig ontbost ten behoeve van de landbouw, alsmede om aan brandhout en hout voor woningen te komen. In de na de bronstijd volgende ijzertijd en Romeinse tijd is het landschap al grotendeels kaalgekapt. Op de voedselarme, kale zandgrond groeide vaak heide.

Omdat Noord-Brabant vanaf het zuidoosten naar het noordwesten afloopt van 35 meter naar 2,5 meter boven NAP, wateren de meeste beken en zijrivieren van de Maas af naar het noordwesten. In perioden met een hoge waterstand was er in deze regio niet alleen de dreiging van overstromingen vanuit het noorden (zie hieronder), maar ook overlast in het zuiden. Al in de middeleeuwen werden in het gebied ten zuiden van (het bebouwde deel van) Maliskamp en het Landgoed Coudewater beken gekanaliseerd en watergangen gegraven die voor de afwatering moesten zorgdragen. Het noordelijke deel van De Eikenburg bevindt zich op een hoger en (dus) droger gedeelte, terwijl het zuidelijke gedeelte lager ligt en heel vochtig is (met de noodzaak tot voorzieningen voor de afwatering).

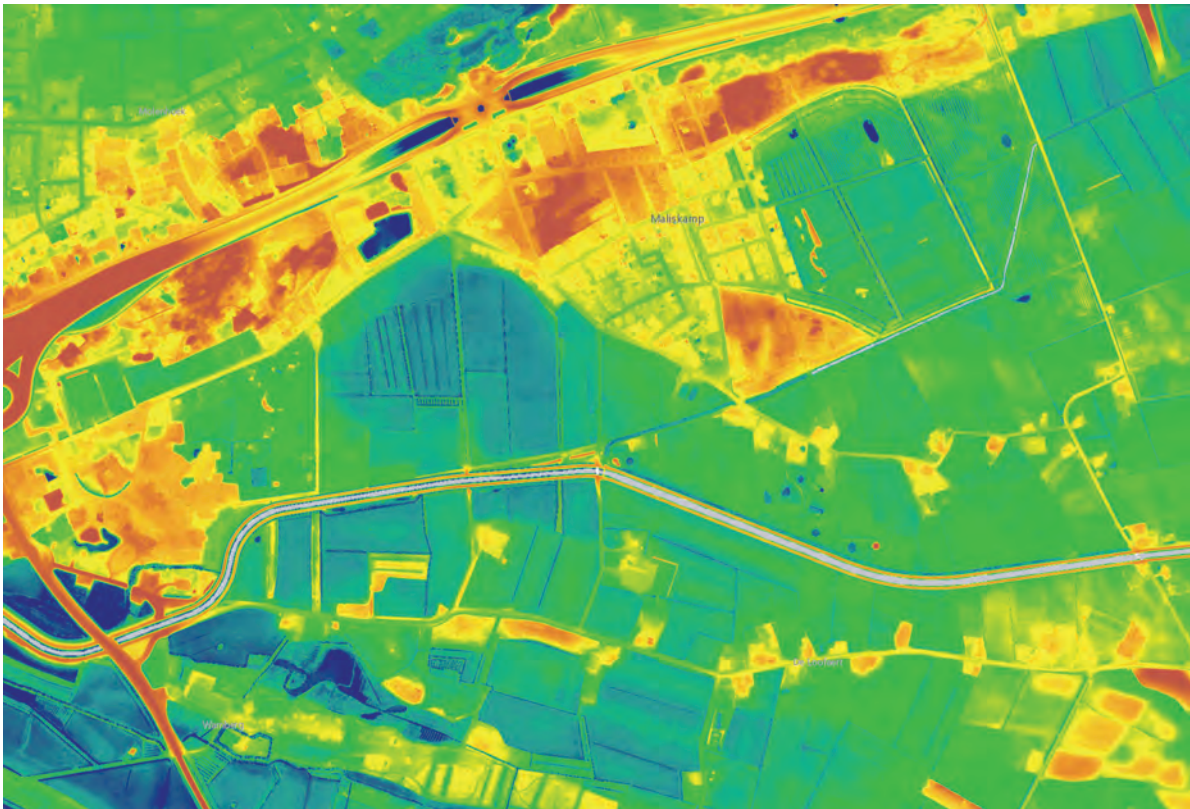
Vanaf de 15^e eeuw wordt de plaggenlandbouw geïntroduceerd, waarbij grootschalig delen van het landschap werden afgeplagd. Plaggen werden gemengd met mest en gebruikt bij bemesting van landbouwgrond en soms als bouw materiaal (bijvoorbeeld voor plaggenwaterputten). Door deze plaggenlandbouw konden veel heidevelden in arme zandgebieden zich uitbreiden. Deze heidevelden moeten ooit het aanzicht van Maliskamp en omgeving hebben bepaald. In de volksmond werd tot vrij recentelijk het gebied ten noorden van de rijksweg A59 (tot ongeveer

Mariaoord) de Maliskampse Heide genoemd; het viel immers binnen de (parochie)grens van Maliskamp.

Op sommige locaties verdween (door te intensief afplaggen) de heide en kwam het humusarme dekzand bloot te liggen. Door de wind ging dit verstuiven en uit dit stuifzand ontstonden stuifduinen zoals de Zandverstuiving Rosmalen. Stuifzand bestaat uit opnieuw verstoven dekzand. Het reliëf is echter grilliger en kleinschaliger dan het reliëf van de veel oudere dekzandruggen. De

Ligging van de in oostelijk Noord-Brabant te onderscheiden landschappelijke mesoregio's (grote letters) met de belangrijkste breuklijnen in de ondergrond (bron: E.A.G. Ball & R. Jansen 2018, afb. 3.1 & 8.5***)

*Hoogtekaart van het landschap van Maliskamp
– bewerking Ignace Schretlen (bron: www.ahn.nl – laag AHN3 maaiveld)*

Op deze kaart wordt met kleuren de bodemhoogte (het maaiveld) aangegeven. Van hoog naar laag is het kleurverloop: oranje, oranje, geel, lichtgroen, donkergroen en blauw. Al deze kleuren laten zich herkennen wanneer we de A59 volgen vanaf de afslag van de A2 (links boven het midden); bij de tunnelbak kleurt deze blauw. Het Landgoed Coudewater inclusief Zandbergen, het bebouwde deel van Maliskamp en het noordelijke deel van (het bos van) De Eikenburg (aan de oostkant van Maliskamp) vormen samen een strook (zandrug) die duidelijk hoger ligt dan het gebied ten zuiden hiervan.

Opvallend is het blauwgroene gebied ten zuiden van (het oostelijke deel van) de Peter de Gorterstraat en ten westen van (het eerste deel van) de Maliskampsestraat. Dit voorheen moerasachtige gebied maakte deel uit van de Gagelkamp(en) en De Lodder (de laatste naam is slechts bij de oorspronkelijke bewoners van Maliskamp nog bekend). Deels gedempte sloten zorgden hier eeuwenlang voor de drainage. Sinds 1950 zijn de Kleine Wetering en de Gro(o)te Wetering of Leibeek – de naam geeft aan dat deze oude waterloop diende om het overtollige water af te ‘leiden’ (voeren) - in toenemende mate een rol gaan spelen bij de waterregulatie. Ook ten noorden en ten zuiden van de Wamberg (linksonder) bevinden zich lager

geleden gebieden. Heel duidelijk is te zien dat met name oudere boerderijen op verhoogd land liggen.

De bron van deze illustratie is een zeer gedetailleerde, in lagen opgebouwde digitale hoogtekaart voor heel Nederland (www.ahn.nl). Onder meer Rijkswaterstaat, de provincies en de waterschappen maken hiervan gebruik. Feitelijk gaat het niet om geologische maar geomorfologische informatie: de geomorfologie is de wetenschap die het reliëf van het landschap en de processen die bij het ontstaan daarvan een rol spelen of hebben gespeeld, bestudeert. Op <https://kaartbank.brabant.nl/> staat de uiteenlopende informatie over de provincie, waaronder een geomorfologische kaart. Veel geologische informatie is te vinden op de site van de Geologische Dienst Nederland: <https://www.grondwatertools.nl/geologische-overzichtskaart>. Een interessante informatiebron met historische topografische kaarten is www.topotijdreis.nl : vanaf 1815 kan men de ontwikkeling van bebouwing, wegen en waterlopen zien.

Met dank aan Frank Janssens, Geo-informatie specialist, Provincie Noord-Brabant, en Wim Veekens.

*Portret van amateur-archeoloog Anton Verhagen
in Empel – foto Felix Janssens 1990
(coll. Erfgoed 's-Hertogenbosch, nr 0075664)*

Zandverstuiving Rosmalen valt met onder meer het aangrenzende Mariaoord, De Eikenburg en het Landgoed Coudewater inclusief Zandbergen onder de Hooge Heide (een verzameling landgoederen, bos- en natuurgebieden tussen Rosmalen, Nuland en Sint-Michiëlsgestel)**, waarvan de naam dus naar het landschap uit het verleden verwijst.

Op 5 maart 1855 was de waterstand in de Rijn ruim 6 meter boven NAP toen de rivier door kruie ijs verstopt raakte, hetgeen tot dijkdoorbraken in Midden-Nederland leidde. Grote delen van Gelderland en Noord-Brabant werden tijdens die watersnood overstromd. Op een kaart van deze watersnood is duidelijk te zien dat het inmiddels bebouwde deel van Maliskamp (in tegenstelling tot het lager gelegen zuidelijke deel, waar oorspronkelijk dit buurtschap lag) werd gespaard.

*Wiel van Armando op de zandverstuiving
aan de Deken van Roestellaan - foto Ignace Schretlen 2012*

Door kruieud ijs verwoeste boerderijen aan de dijk tussen de dorpen Maren en Alem, 24 maart 1855 – ets van Pierre Louis Dubourcq naar tekening van Hendrik Albert van Trigt 1855, vervaardigd voor leniging van de nood der slachtoffers (coll. Atlas van Stolck 7937-17)

***Kaartje als afb. 3.1 & 8.5 gepubliceerd in: E.A.G. Ball en R. Jansen (red.), 'Drieduizend jaar bewoningsgeschiedenis van oostelijk Noord-Brabant. Synthetiserend onderzoek naar locatiekeuze en bewoningsdynamiek tussen 1500 v.Chr. en 1500 n.Chr. op basis van archeologisch onderzoek in het Malta-tijdperk' (2018)

Veel dank gaat naar dr.ir. Leo Tebbens (Senior adviseur archeologie / Senior specialist fysische geografie bij BAAC) en Eugene Ball (afdelingshoofd Archeologie & Bouwhistorie bij BAAC). Ook dank aan Wim Veekens, Hein van der Flier en Paul van Helvoort voor het kritisch doorlezen en het becommentariëren van deze tekst.

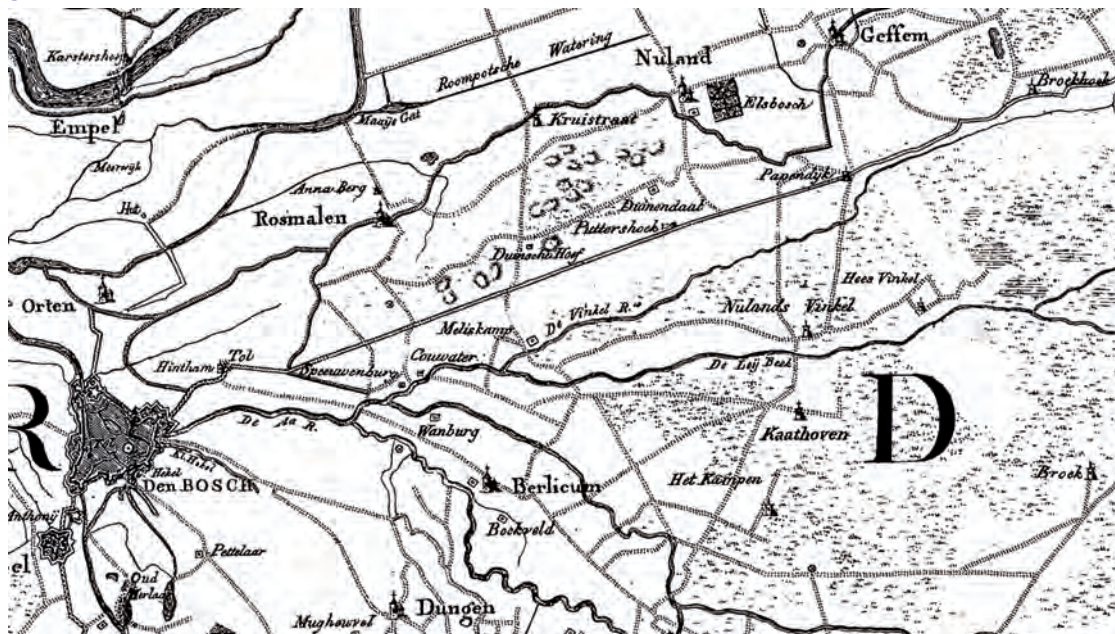
Tip 1:Vondsten uit onder meer de Groote Wielen zijn te zien in het Archeologisch en Paleontologisch museum Hertogsgemaal in Gemonde (www.museumhertogsgemaal.nl) .

Tip 2:In 2011 publiceerden Gert Jan Baaijens en Henk Everts met medewerking van Peter van der Molen een 'Landschapsecologische beschrijving van Coudewater', waarbij ook het gebied ten oosten van dit landgoed werd betrokken. Deel B (Achtergronddocument) bevat niet alleen interessante informatie maar ook afbeeldingen van (fragmenten van) fascinerende historische kaarten; zie

<http://stromendlandschap.nl/files/Coudewater%20-%20Achtergronddocument%20lite.pdf> .

*Anton Verhagen en Dick Mol publiceerden hierover het boek 'De Groote Wielen: Er was eens... - Wie woonden er in De Groote Wielen in de IJstijd?' (2009)

**Rien van Eck en Henk Vennix publiceerden hierover het boek 'Hooge Heide: Verrassingen in het stuifzand' (2013). Veel informatie hierover staat ook op de site <https://www.ivn-s-hertogenbosch.nl/natuurgebieden/kolom-2/hooge-heide>.

Detail Krayenhoffkaart, kaart van de Bataafse republiek, gemaakt tussen 1798 en 1822. Dankt zijn naam aan cartograaf C.R.Th. baron Krayenhoff. Goed is te zien hoe uitgestrekt aan het eind van de 18e eeuw de heidevelden ten oosten en noordoosten van Maliskamp nog waren

De historie van de familie Siepkens te Hintham-Rosmalen

Henk de Werd deel 1

Inleiding

Willem Siepkens, Margriet Siepkens, Hendrik Ignatius Siepkens, Adriaan Siepkens.... Zo maar wat namen van een familie, die “slechts” een dikke 150 jaar, van ca 1725 - 1887, in Rosmalen (Hintham) woonde en in die periode uitgroeide tot een vooraanstaand en beslist niet onbemiddeld geslacht. Twee van hen brachten het tot burgemeester van Rosmalen.

In 1964 heb ik in de Rosmalense krant De Molen, bij het afscheid van burgemeester Mazairac, een aantal historische artikelen gewijd aan de Rosmalense burgemeesters. Deel 1 en deel 2 gingen over de twee eerste burgemeesters van Rosmalen, te weten Willem Siepkens en Hendrik Ignatius Siepkens. Opvallend was toen, dat naar deze twee bestuurders nog steeds geen straatnaam was vernoemd. Ik heb het toenmalige raadslid Antoon van der Wijst hierover geïnformeerd. Deze heeft het in het vragenuurtje aan de orde gesteld, waarna er in Rosmalen één straat is gekomen met de naam burgemeesters Siepkenslaan.

Interessant is ook, dat het eerste artikel door de Rosmalense inwoner de heer Stam werd doorgegeven aan mevrouw Antoinette Otten, hoofd der VGLO-school te Erp en verwant aan de familie Siepkens. Zij schreef daarop aan de heer Stam een lange brief, die vervolgens naar mij, Henk de Werd, werd doorgestuurd.

Mevrouw Otten schreef op 7 december 1964:

“Zeer geachte Heer Stam, Dat ik U niet onmiddellijk bedankte voor de toezending van het januarinumnummer van “De Molen”, maandblad voor Rosmalen is te wijten aan

de Sinterklaas besognis in deze dagen. Met zeer grote interesse hebben wij het stuk nr 1 over de Burgemeesters van Rosmalen gelezen en daaruit ons onbekende feiten opgediept. De burgemeester waar ik U over sprak was onze overgrootvader van vaderszijde, Willem Siepkens, waarvan de dochter Jacoba Agnes Siepkens gehuwd was met Gerrit Otten (die volgens overlevering ambtenaar op de Provinciale Griffie moet zijn geweest en met medewerking van de latere Koning Willem 11, die vaak in Tilburg verbleef, de eerste katholieke Rijksontvanger in Nederland werd).

Deze G. Otten stierf vroegtijdig in Veghel juist toen zijn benoeming als Rijksontvanger te Tilburg afkwam en zijn weduwe, Jacoba Agnes Siepkens, die, meen ik, weer naar Hintham terugkeerde, met 5 jonge kinderen achterliet: 1 meisje en 4 jongens, waarvan er 3 medicus werden, 1 pastoor en mijn vader Burgemeester van Erp en medeoprichter en eerste secretaris-penningmeester van de NCB werd..... Ik herinner me, dat mijn vader, wanneer we met de tram Hintham passeerden, als ik me niet vergis, het pand, dat nu, geloof ik, St. Jozefshuis heet, als 't stamhuis van de familie Siepkens aanwees.....

Na U zelf natuurlijk op de eerste plaats allerhartelijkst bedankt te hebben voor uw bemoeienissen, zouden we U willen verzoeken onze dank over te brengen aan de Heer De Werd voor zijn interessante historische onderzoekingen.... Erg graag zouden wij ook kennis nemen van het februari-nummer '64 van “De Molen”, waarin Burgemeester Hendrik Ignatius Siepkens aandacht krijgt. Van dit familielid wisten wij zelfs niet dat hij burgemeester was geweest....” Met deze reactie in de hand ben ik naarstig op zoek gegaan naar meer gegevens over de familie Siepkens te Hintham

“Wanneer we Hintham met de tram passeerden...” Oude ansichtkaart van de stoomtram, die ook door Hintham liep. Ansichtkaartencollectie van Henk de Werd in de Rosmalen collectie, die is ondergebracht in het stadsarchief van 's-Hertogenbosch.

in het algemeen en over beide burgemeesters Siepkens in het bijzonder.

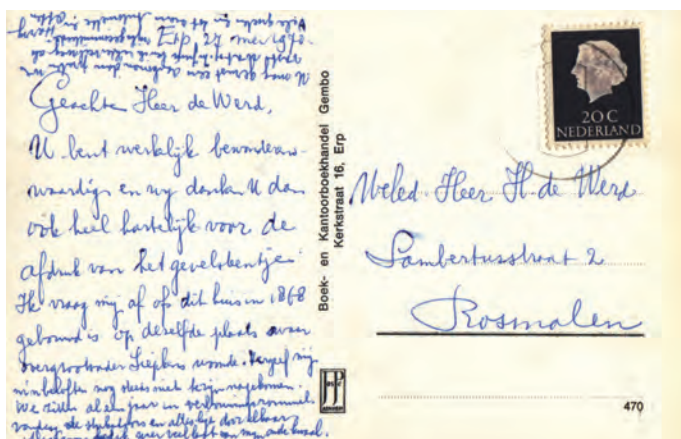
Dat leidde er toe, dat ik juli/augustus 1965 een eigenhandig gemaakt boekje kon schrijven getiteld: “De familie Siepkens te Hintham-Rosmalen”. In het parochieblad van de Hinthamse Annakerk publiceerde ik vervolgens een stamboom over deze Hinthamse familie. De gegevens die ik in een later stadium nog terugvond werden gepubliceerd in mijn boeken over Rosmalen. In 1979, bij het afscheid van burgemeester Molenaar, heb ik in de inmiddels een weekblad geworden krant “De Molen” opnieuw het onderwerp “Burgemeesters van Rosmalen” uitvoerig beschreven in een 20-tal artikelen. Aan de beide burgemeesters Siepkens besteedde ik 4 artikelen.

Inmiddels groeide bij mij de behoefte de volledige historie van de familie Siepkens, ook wel eens Sipkens en Zipkens genoemd, goed gedocumenteerd aan het papier toe te vertrouwen.

Het resultaat ligt thans voor u.

Oud Hintham. Rechts zien we de rails van de tram door Hintham. Op de achtergrond links het protestantse kerkje en de trapgevel van de toenmalige openbare school (later de R.K. Annaschool). Daarvoor staat het schoolhuis, de woning van het hoofd der school. Ansichtkaartencollectie van Henk de Werd in het stadsarchief van 's-Hertogenbosch.

was de dochter van Adriaan van Tiggelen, ook wel eens geschreven als van Tighele en van Tichelen, en Margriet van Beek (Beeck). Adriaan en Margriet traden in 1694 in Rosmalen in het huwelijk. Hun huwelijk werd als volgt vastgelegd in de archieven: In 1694, op de 24ste april, verschenen te Rosmalen “voor Jan Willem van Uden, president en Peter Sterrenburg scheepen in Roosmalen Adriaan van Tighele, ruijter onder het regiment van den heer vorst van Nassau en Margrieta van Beeck, jonge dochter, woonende alhier ende naer dat de drie proclamatie on- verhindert waeren gepasseert soo hebben wij deselve vol- gens het echtreglement tesamen in den houwelijken staet bevestight ende ingeseegent.”

Ansichtkaart (achter- en voorzijde) uit Erp van Antoinette Otten aan Henk de Werd, 27 mei 1970. Familiearchief De Werd, doos 16 (map Siepkens).

“Van Tiggelen”.....

De historie van de familie Siepkens begint voor mij bij Adriaan van Tiggelen, geboren in de 17de eeuw en in ieder geval overleden vóór of in 1711. Hij was gehuwd met Margriet van Beeck en was uitbater van een café genaamd “in de roode leeuw” te Hintham. In de borgemeestersrekeningen komen we beide namen tegen. Uit het huwelijk van Adriaan (Arien) van Tiggelen en Margriet van Beeck werd geboren Hendrien van Tiggelen.

De eerste Siepkens deed zijn intrede in Rosmalen omstreeks 1725. Het betreft een zekere Willem Siepkens, die gehuwd was met Hendrina van Tiggelen. Deze Hendrien

Het echtpaar Adriaan en Margriet van Tiggelen – van Beek woonde te Hintham in het huis (café) “den rooden leeuw”.

Op 14 oktober 1702 declareert Margriet van Tiggelen voor “elf man onder het commando van den Heere captin luitenant Selwolde hebbe verteert in eeten en drincken, vuer ende licht ende slapen te samen met die officiers de somma van vieff gulden thien stuivers”. Zie de afbeelding op de volgende pagina onderaan.

Mathijs van Gerven wordt van ons ondergetekenden geordonneert om die specificatie te betalen aen Arien van Tiggelen. Dit gedaan. Roosmaelen den 14 november 1702. Zie de afbeelding op de volgende pagina.

Uit een akte van 26 juni 1711 blijkt dat Adriaan van Tiggelen reeds is overleden. De weduwe Margriet is dan hertrouwd met Gijsbert van Rosmalen. De akte werd opgemaakt in verband met de verhuur van hun huis, genaamd “de rode leeuw” te Hintham. “Wij scheepenen deses dorps van Rosmalen, maeken kennelijk dat voor ons sijn verschenen ende gecompareert Gijsbert van Rosmalen in huwelijk hebbende Margriet van Beeck, te vorens weduwe van Adriaan van Tichelen”. Gijsbert verklaarde “verhuurt te hebben aen den persoon van sr. Jacobus Schoorhees, inwonende borger der stadt ’s-Hertogenbossche, seeckere sijne geheele huijsinghe, stallinghe als den aengehorende hoff, gestaen ende gelegen alhier ter plaatse genoemt Hintham, uijthangende of gemenelijk genoemt den rooden leeuw.”

2A Margrieta Siepkens x Theodorus van Venrooy

Margrieta Siepkens werd dus gedoopt op 2 februari 1727 als de dochter van Willem Siepkens en Hendrien van Tig-gelen. Zij huwde met Theodorus van Venrooy, meester timmerman. Margrieta Siepkens overleed te Rosmalen op 12 januari 1801. De doodgraver noteerde toen: "12 Janua-rij 1801: De vrouw van Dirk van Venrooy, genaemd Mar-garetha. Man en kinderen leven nog."

Theodorus van Venrooy overleed in 1806. "18 April 1806 overleden Dirk van Venrooy, oud 87 jaren, gehuwd ge-weest, nalatende 4 kinderen, wonende alhier."

Uit het huwelijk van Margrieta Siepkens en Theodorus van Venrooy werden geboren:

1. Anna van Venrooy. Zij werd gedoopt op 24 januari 1752. Het meisje stierf al op 23 juli 1752. De dood-graver noteerde: "den 23 Julius 1752 het kint van Dirk van Venrooy genaamt Anneke."
2. Wilhelmus van Venrooy, gedoopt op 7 jui 1753. Hij huwde op 14 mei 1786 met Anneke Ackermans, die geboren was te Driel.
3. Adrianus van Venrooy, gedoopt op 6 februari 1756.
4. Henricus van Venrooy, gedoopt "sylva ducis St. Jacobi" (in de St. Jacobskerk te 's-Hertogenbosch) op 9 augustus 1758.
5. Arnoldus van Venrooy, gedoopt "sylva ducis St. Jacobi" 28 februari 1761.
6. Cornelius van Venrooy, gedoopt "sylva ducis St. Ja-cobi sine meo consensu" (zonder mijn toestemming) op 30 november 1763. Het kind overleed reeds op 11 juli 1766. Doodboek: "Het kint van Dirk van Venrooy, genaemt Cornelis".
7. Maria van Venrooy, gedoopt op 15 augustus 1765. Zij huwde op 14 oktober 1792 met Warneus van Gerwen, die geboren was te Veghel.
8. Hendrina van Venrooy, gedoopt op 23 mei 1770.
9. Anna van Venrooy, gedoopt op 21 oktober 1773

In 1793 lieten Theodorus van Venrooy en Margrieta Siep-kens hun testament opmaken. Zij woonden toen in bij hun zoon Adriaan (of hun zoon bij hen?), die net als zijn vader meester timmerman was.

"Compareerden (Verschijnen voor iemand) Dirk van Ven-rooy, meester timmerman en Margriet Siepkens, echtelie-den en wonende alhier:

De vrouwe comparant voor soo veel des needs met ge-melde haare man geassisteerd is en door den zelve tot het passeeren en teekenen deeser geauthoriseerd bij deezen, dewelken verklaaren afstand te doen van hunne boedel en mitsdien hunne meubilaire, soo koper, tin, eijser, blekke

als houtwerk en verdere hujsraad, de kruijdenierswinkel met de voorraad zijnde waaren, en wat daar verder be-hoort als mede linnen en pellen bedden en beddegoed.

Item timmergereedschappen, mitsgaders (bovendien) een koeybeest en voorts alle hunne gereede en ongereede goe-deren welke hen thans zijn toebehorende, geene van dien hoegenaamt uijtgescheijde of gereserveerd, op te dragen en in volle vrije eigendom over te geeven aan en ten be-hoeve van hunne zoon Adrianus van Venrooy, meester timmerman en meede wonende alhier.

En waartegens henne zoon Adriaan van Venrooy voor-noemd, welke hiermede compareerde, belooft en aan-neemt om zijne vader en moeder geduurende hun leeven bij hem te zullen laten inwoonen en onderhouden in be-hoorlijke kost en drank, kleeding en verders in alles wat benodigt zullen weesen zoo wel in siekte als gezondheid, mitsgaders bij overleijden de zelve ten zijne kosten ter aar-de te zullen laten bestellen met een ordentelijke begraaf-feniss na henne staat.

Met conditie nogtans in deezen toegedaan:

Eerstelijk dat ingeval den comparant Adriaan van Venrooy mogte koomen te overlijden voor sijne ouders voorsegd, of voor een van hun, dat alsdan met zijn dood, voorsegde inwooning en onderhouding zal cesseeren (ophouden) en alzoo zijne hujsvrouw of kinderen, die hij mogte agter-laten daarin geensints verder gehouden zullen zijn, gelijk die, in dat geval, ook niet verplicht zijn om zijne ouders bij overlijden ten hunne kosten ter aarde te laten bestellen, behoudende niettemin in dat geval zijne hujsvrouw of kinderen den boedel en goederen voorsegd.

Ten tweede, dat den comparant Dirk van Venrooy en de comparante Margriet Siepkens geduurende de inwooning bij hunne zoon voorsegd, ten behoeve en ten voordeele van denzelve zullen voortwaken, den comparant in zijn ambagt en de vrouwe comparante in haar gewoonlijk hujswerk, soo lange zij daar toe in staat zullen zijn; dan zal hunne zoon hen niets onbehoorlijks mogen voorleggen of vergen om te doen redene waaromme dees geconditio-neerd is.

Ten derde, dat wanneer gebeurde den comparant Adriaan van Venrooy zijne ouders niet na hunne genoeg behan-delende, dat in dat geval het aan dezelve vrijstaan van hem af te gaan en oversulks hij sal gehouden weesen als-dan de boedel en goederen voorsegd aan hem bij deezen opgedragen, voor zo verre als dan nog vindbaar en in wee-zen zullen zijn, aan zijn ouders weeder af te staan en terug te geeven sonder dat hij ietwat hoegenaamt in dat geval van dezelve zal kunnen deerven.

En eindelijk ten vierde is geconditioneerd dat wanneer

den comparant Dirk van Venrooy en de vrouwe comparante Margriet Siepkens tot hun overleijden bij hunne zoon voorsegd inwoonen dat alsdan de kleeren en linnen en wat verder tot henne lijve behoort heeft, meede zal zijn voor hunne zoon voorsegd.

Tot nakominge van hetgeen voorsegd, verklaren de comparanten over en weder te verbinden hunne persoon en goederen, hebbende en verkrijgende. Aldus gedaan en gepasseert ten overstaan van Gerardus van Grinsven en Willem Folkert Frijlinck, scheepenen binnen Rosmalen den drie en twintigsten Julij 1700 drie en neegentig.”

2B Anthony Siepkens

Anthony Siepkens, gedoopt in 1741 als zoon van Willem Siepkens en Hendrien van Tighelen, was gehuwd met Catharina Roberson. Na zijn huwelijk vestigde hij zich in 's-Hertogenbosch.

In maart 1779 verhuurde hij een huis met schuur en grond, genaamd “de lange schoorsteen”, gelegen te Rosmalen aan de lange hei.

“Compareerde voor Adriaan Boll, scheepen des dorps van Rosmalen, Anthony Siepkens, woonende binnen 's Bosch”. Hij verhuurt aan Geurt van der Horst “een hujs, schuur met zijn ap- en dependentien van dier en aangeleegen teullanderijen, staande en geleegeen alhier tot Rosmalen aan de zogenaamde lange Heij, genaamt de Lange Schoorsteen, thans in huuren en gebruik bij Frans Giele Gloudemans....”

2C Adriaan Siepkens

Adriaan Siepkens werd, zoals hierboven reeds geschreven, gedoopt te Rosmalen op 17 juni 1733. Hij huwde met Elisabeth Verhoffstadt. Hun voorgenomen huwelijk werd als volgt opgetekend: Op heeden den 28 Januarij des jaars 1758 zijn bij ons in wettige ondertrouw opgenomen: Adriaan Siepkens, j.m., geboren en wonende te Hintham onder Rosmalen met Elisabeth Verhoffstadt, j.d., geboren te Gemert en laatst gewoond hebbende te Nuland, aan welke ik den 1 Februarij 1758 een attestatie heb gegeven, dat hunne drie proclamatien hier onverhindert geschied zijn.”

Vechtpartij....

In 1779 was Adriaan Siepkens betrokken bij een vechtpartij in Hintham. De dochter van molenaar Jan van Lith te Rosmalen, te weten Maria Catharina van Lith, Rooms Katholiek, was gehuwd met Jan van Tour, die gereformeerd was. (In het trouwboek van de gereformeerde kerk van Rosmalen kunnen we lezen, dat op “den 19 September 1779 alhier in de kerk van Rosmalen zijn getrouwt Johannes van Tour, j.m., geboren en wonende in 's-Bosch en Maria Catharina van Lith, j.d., geboren te Rosmalen en daar laatst gewoond hebbende. En gemerkt Johannes de Tour

gereformeerd en Maria Catharina van Lith in de Roomse religie”)

Dit huwelijk zal ongetwijfeld in het kleine Rosmalen van toen de nodige stof hebben doen opwaaien. Het schijnt, dat op dit huwelijk zelfs een gedicht gemaakt werd, dat ongetwijfeld van de nodige spot zal zijn voorzien. Adriaan Siepkens zou de schrijver van dat gedicht zijn. Hij werd er in ieder geval van beschuldigd. Door de schepenen van Rosmalen werd het volgende opgetekend en vastgelegd: “Compareerde voor Adriaan Boll en Anthony Hardeveld, scheepenen deeses dorps van Rosmalen:

Adriaan Siepkens, staande ter goeder naam en faam, van competente ouderdom, wonende alhier, den welke verklaarde ter requisitie van den Weled. Gestrenge Heere Mr. Isaacq Vesster, stadhouder van den Heere quartierschout van Maasland, waar te zijn, dat op zondag zijnde Pinxterendag des deeses jaars, laat op den namiddag aan zijn comparants woonhujs zijn aangekomen Dirk en Albertus van Lith en Hendrik van Drunen en na aldaar eenige tijd geweest te zijn en ijsselijk geweld te hebben gemaakt en gezegt: “Wij geeven de blixem van Hintham en Rosmalen” en riepen: “Schrik van snijden?” en trokken des deponents (dus van Ariaan Siepkens) dogter met de haaren en schopten se, hen verders voor h... (hoere?) en canailles uitscheldende en aan des deponents dogter Johanna (Siepkens) met een mes een klijn stukje in haar gegeven hebbe; dan wie van hen dit gedaan heeft is den deponent niet bekend. Dat zij verder tegen den deponent seijde dat hij dat bewuste liedje gedigt had het welk op de dogter van de mulder en de zoon van Jan van Tour voor eenige tijd gemaakt zij, en schoon den deponent zig daar van verschoonde en seijde sulks nooit te hebben gedaan en mogelijk wel twintig reijsen (malen) had herhaald “Ik ben daar onschuldig in” en zelffs den deponent (Adriaan Siepkens dus) seijde sijn gewesen knegt Johannes van Lier, die thans te Osch woont, het gemaakt soude hebben, waarop sij aan den deponent geantwoord hebben: “Die zullen wij het zelfde doen”, stootende en slaande op den deponent, trekkende Dirk van Lith daar na oogenblikkelijk een bloot mes op den deponent, hem door de linker hand sneijdende, dat die sterk bloeide en voorts den mouw van den rechter arm. Dat vervolgens de broer genaamt Albertus van Lith een mes bij den bakker van den Dungen geleent hebbende, is op den selven tijd met dat mes op den deponent aan gekomen en verscheijde sneeden op hem gedaan, dog geene geraakt, zeggende: “Als wij U tusschen vier oogen hebben, dan zullen we uw anders snijden, komt maar uijt uw hujs”, blijvende al raasen en vloeken en seggende teegen den deponent, gij hebt het wel gedigt, scheldende den deponent uijt voor schelm en een hondsvot, verclaarende den deponent voorts dat Hendrik van Drunen, zoon van den mulder te Geffen, mede bij hem zijnde hen alle oogen-

blikken mede seer aansetten en den deponent vastgreep bij den arm, seggende gaat er uijt en snijd en vegt het aff, dan door met hem te worstelen, kreeg hem op de vloer, hadde anders den deponent na alle waarschijnlijkheid van Dirk van Lith een sneede door sijn tronie gekreegen.” Deze verklaring werd opgemaakt op 27 mei 1779 te Rosmalen. De vechtpartij werd ook gezien door Joseph Natan, Mattijs Simon en Samuel Davids, in Rosmalen wonende Joden. Ook zij legden een verklaring af: “Wij Hendrik van Nuland en Anthonij Hardeveldt, scheepenen van Rosmalen..... certificeeren mits deesen dat voor ons in persooene sijn gecompareerd en verscheenen: Joseph Natan van de Joodse Natie, wonende alhier, Mattijs Simon en Samuel Davids, mede van de Joodse Natie, allen wonende en present alhier, dewelke verklaaren dat sijn op zondag den eersten pinxterendagh deses jaars in Hintham tegen de avond hebben sien komen Dirk en Albert van Lith en Hendrik van Drunen. Dat deselve vervolgens gesien hebben, dat tusschen de gemelte persooenen en Adriaan Siepkens rusie is ontstaan. Dat Dirk van Lith een mes in de hand hebben-de; de tweede en derde comparanten verclaaren gesien te hebben dat denselven Adriaan Siepkens eene wonde in de linker hand heeft. Dat onder de voorsegde vegting mede is gekomen den knegt van Adriaan Siepkens, genaamt Johannes, welke een eijser dienende tot het sadelmakersge-reedschap, daar mede Dirk van Lith soodanig heeft gesla-gen dat hij op den gond is needer gevallen. Verklaarende verders dat in den beginne de rusie ontstaan is door eenige scheldwoorden door de dogters van Adriaan Siepkens en Dirk van Lith voorgevallen. Eijndigende de comparanten hier mede haar gegeve verklaring”. Deze akte werd op 31 mei 1779 opgemaakt.

Adriaan Siepkens was gehuwd met Elisabeth Verhoffstadt. Uit hun huwelijk werden de volgende kinderen geboren:

- a) **Johanna Siepkens.** Zij werd in de hierboven beschreven vechtpartij reeds genoemd. Zij werd gedoopt op de 28ste maart 1759. Zij huwde op 5 september 1779 met Johannes van Lier. Hun huwelijk werd als volgt vastgelegd: “Op heeden den een en twintigsten Augustus 1700 neegen en seeventigh sijn bij de raadkamer van Rosmalen in wettigen ondertrouw opge-noomen: Johannes van Lier, jm., geboren en wonende te Osch, dog laatste jaar en dag gewoond hebbende alhier; met Johanna Siepkens, jd., geboren en wonende alhier, dewelke versogte dat aan haar drie huwelijkse afkondinge mogte werde vergunt die hen sijn toege-staan en hebben geloofd na deselve onverhindert sijn gedaan sich met den eersten in den huwelijken staat te laten bevestigen.” “Op heeden den vijfdien September 1700 neegen en seeventigh sijn ten overstaan van de geregte van Rosmalen in den huwelijken staat beves-

tigt Johannes van Lier en Johanna Siepkens, welke den 21 Aug. Jong sleede alhier in ondertrouw waaren opgenoomen, na dat gebleeken was dat de drie huwe-lijkse afkondigingen soo alhier als te Osch behoorlijk sijn geschied.”

Johanna Siepkens huwde voor de tweede keer met Reinier Leermans. Reinier overleed in 1832. Zijn overlijdensacte luidde: “In het jaar 1832 den 20ste October om 6 uur ’s middags verschenen voor ons, ambtenaar van de burg. stand van Rosmalen: Piet van Hoof, kleermaker, 41 jaar, nabuur van de overledene; Jan Vink, smid, 40 jaar, kennis van de overledene. Zij verklaren dat is overleden Reinier Leermans, arbeider, 65 jaar, zoon van Jan Leermans en wijlen Geer-truij Kraaijvangers, weduwnaar van Barbara Passier, echtgenoot van Johanna Siepkens.”

- b) **Pellegrinus Siepkens.** In het begrafenisboek van Rosmalen werd opgetekend: “29 December 1761. Het kint van Adriaan Zipkens genaamt Pellegrinus.
c) **Pellegrinus Siepkens.** Dit kind werd gedoopt in de St. Jacobskerk in Den Bosch op 27 februari 1767. Ook dit kind overleed kort na zijn geboorte. Zijn begrafe-nis werd op 16 maart 1767 in het doodboek van Ros-malen opgetekend.
d) **Wilhelmina Siepkens.** Zij huwde met Casparus van Boove.
e) **Wilhelmus Siepkens.** Zie 3

Erfenis.....

In 1797 gaan Willem Siepkens, lid der municipaliteit en wonend te Rosmalen; Johannes van Lier als man en mombaer van Johanna Siepkens, woonachtig te Oss en Casparus van Boove als man en mombaer van Wilhelmina Siep-kens, woonachtig in Den Bosch, over tot de erfdeling “des boedels en nalatenschap van wijlen Adriaan Siepkens en Elisabeth Verhofstad in leeven echtelieden gewoond heb-bende alhier”. Bij deze erfdeling viel aan Willem Siepkens ten deel een huis en erf, genaamd “den Rustwat”, staande en gelegen alhier te Hintham; d’een zijde d’erven wijlen de heer Blonket, d’ander zijde Gijsbert Cronenburg, schieten-de voor van de straat achterwaarts tegen d’erven van Piet van Beek”.

Ook verkreeg hij een “perceel schaarhout, bosch met op-gaande boomen, groot twee en een halve loopens gelegen mede te Hintham en bekend onder den naam “den Raven-snest”, d’een zijde den polder van der Eijgen; d’ander zijde en een eind Dirk van Beek en ’t ander eind het volgende perceel”.

Tot slot werd ook een “perceel teulland, groot vier en een halve loopens, geleegeen aldaar en in gebruik bij Matthijs Peeters” zijn eigendom. (*wordt vervolgd*)

Stationsstraat een korte maar zeer interessante straat

Jo Versteijnen

In de serie straten van rond 1945/1960, dit keer de Stationsstraat. Het is een vrij korte straat, zo'n paar honderd meter lang, maar was vroeger toch heel belangrijk in het Rosmalense dorpsleven.

Voordat rond 1870 de eerste plannen werden gemaakt voor het aanleggen van de spoorlijn tussen 's Bosch en Nijmegen bestond de naam Stationsstraat nog niet. Het was toen een gedeelte van de Molenstraat die liep vanaf de Straatweg (nu A59) naar de kruising Dorpsstraat/ Weidestraat. Toen in 1881 de spoorlijn werd geopend en er een opstapplaats kwam stond het stationshuis precies midden op die weg en kreeg het afgesloten deel tot aan de kruising de naam Stationsstraat.

Villa Hoogoord

Tekening van het stationshuis door Jim van Brakel

We zullen in deze bijdrage eens een wandeling maken door die straat van toen.

Dan beginnen we bij de mooie villa Hoogoord aan het begin van de straat. Voor de oudere inwoners van Rosmalen nog steeds het huis van hoofdonderwijzer "mister Ceelen". De geschiedenis van het huis gaat echter veel verder terug.

In 1883 kocht Burgemeester Lambertus Nieuwenhuijzen een stuk grond aan de Stationsstraat. Hij was (na Willem en zoon Hendrik Siepkens en Lambertus van Erp) tussen 1880 tot 1911 de vierde Burgemeester van ons dorp. De naam Hoogoord is vermoedelijk afgeleid van Het Hoog, zoals het perceel daar bekend stond. De familie Nieuwen-

Situatie in 1907 (Hoogoord zie pijl)

huijzen bleef daar wonen tot 1911.

Daarna werd Hoogoord verder bewoond door de families Van der Meer, Ceelen en architect Verstappen.

Verstappen redde het prachtige pand (met perceel van 4300 m²) van de sloop en kocht het huis in 1962.

Het volgende huis is in de loop der jaren door veel Rosmalense mensen bezocht. Hier was namelijk van 1951 tot 1972 het Rosmalens postkantoor gevestigd en was tevens het woonhuis van Jan Wijns en gezin.

Dan komen we bij een blok van zes aaneengesloten woningen. In deze woningen woonden in 1954 respectievelijk de families J. van Hooff / C. Hagendoorn / C. Melis / L.v.d. Plas / A. Brok en G. Jansen. Politieagent Brok zorgde met zijn collega's voor de veilig-

Het postkantoor met Wijns

heid van de Rosmalense bevolking en bij stukadoor Gerrit Jansen kon je bv. ook terecht voor een emmer kalk als er thuis een kamer gewit moest worden. Achter zijn tuin was een groot gat gevuld met kalk en daar werd dan de benodigde hoeveelheid uitgeschept.

In 1964 werden deze woningen respectievelijk bewoond door de families Th.v.d. Velden+wed. van Hooff / H. Coppens / C. Melis / G.Heijmans / Wed. C. Kappen-van de Plas en G. Jansen.

Harrie Coppens is/was een bekend persoon in Rosmalen. Hij was onderwijzer en jarenlang een zeer actief lid van onze Heemkundekring. Naar hem is in het nieuwe deel van het dorp een straat vernoemd. Hij was getrouwd met Truus, de dochter van Cor Kappen-van de Plas. Cor was in Rosmalen meer bekend als Cor Plas van de Sparwinkel in de Weidestraat, waar nu een fietsenzaak gevestigd is.

Steken we nu de Spoorstraat over dan komen we uit bij het eerder genoemde stationsgebouw en spoorlijn.

De eerste bruikbare stoomlocomotief is gebouwd door de Engelsman George Stephenson (1781-1848). Zijn prototype maakte in 1814 een geslaagde proefrit op een mijnspoorweg.

Op 20 september 1839 reed de eerste trein in Nederland van Amsterdam naar Haarlem. Daarna werd het spoorwagennet snel uitgebreid en in 1881 stopte de eerste trein bij de halte in de Stationsstraat. Rosmalen telde toen 3000 inwoners, dus dat moet in die tijd een enorme beleving zijn geweest voor de inwoners.

Vanuit het stationshuis werden ook de spoorbomen en knipperlichten bediend. Soms was het bij een gesloten overweg lang wachten voordat het boemeltreintje eindelijk was gepasseerd. Tot 1938 stopten de personentreinen in Rosmalen.

Goederentransport was nog mogelijk tot 1976. Daarna werd het rangeerspoor bij de Spoorstraat verwijderd.

Aan de overzijde van de Stationsstraat komen we nu bij een bijzonder pand.

Het is gebouwd in 1908 door bouwbedrijf Van Creij. De heren Van Creij waren in Rosmalen beter bekend als de

Rinie Willemsen aan het werk

rooie (Gret) Creij en de zwarte (Em) Creij.

Vanaf 1927 werd het huis bewoond door Antoon Hermens en zijn vrouw Anna van Herpen. In Rosmalen was Toon beter bekend als Toontje de Smid. Toon begon namelijk een smederij in het gebouw.

Omdat het pal naast het stationsgebouw lag, waarin geen

De beginperiode van café Juliana

voorzieningen waren om iets te eten of te drinken, werd het al snel het stationskoffiehuis en na een grondige verbouwing in 1935 een café.

Als café heeft café Juliana echt een glorie-tijd beleefd. Veel verenigingen hadden daar hun thuishaven. Het was er altijd gezellig en regelmatig waren er gezellige dans-

Café Juliana van Toontje de smid en de blinde Piet

middagen, die door veel jeugd uit Rosmalen en omgeving werden bezocht.

Tussen 1942 en 1951 was in een gedeelte van het gebouw ook nog het postkantoor gevestigd met Jan Wijns als kantoorhouder.

Begin jaren '60 werd het café overgenomen door Piet Steenbekkers uit Gewande. Piet was blind, maar samen met zijn vrouw Toos heeft Piet ongeveer 20 jaar zijn café gerund en ook in die periode waren er volop activiteiten,

ook voor de jongeren. Vanaf 1980 is het pand in gebruik als woonruimte.

De daarnaast gelegen huizen werden zowel in 1954 als in 1964 bewoond door C. de Laat (no 19) en door G. van Dinther (no 17). Op nummer 15 woonde in 1954 de familie Sanders, die een constructiebedrijfje had, dat is in 1964 overgenomen door A. Nolte.

Het volgende blok werd bewoond door twee bekende per-

Het statige pand van B. Linnenbank en H. Hanegraaff

sonen uit het Dorp. Ber Linnenbank had een elektriciteitsbedrijf en zijn buurman was dokter Hanegraaff – v.d. Colff, de huisarts in Rosmalen.

Ber Linnenbank kwam bij veel gezinnen in Rosmalen om het licht te doen schijnen en zijn buurman dr. Hanegraaff – van der Colff om de zieke mensen beter te maken of te helpen als ze op de wereld kwamen.

Hanri J. B. Hanegraaff werd geboren in 1888 in Buiksloot (bij Amsterdam) en overleed in 1951 in Rosmalen, waar hij in 1916 zijn dokterspraktijk begon. Hij was dus 35 jaar huisarts in Rosmalen.

Hij werd in 1951 opgevolgd door Cornelis Kuenen, geboren in 1915 in 's-Hertogenbosch, daar ook overleden in 1998. Dr. Kuenen was huisarts in ons dorp tot 1965.

Naast dit statige bouwwerk stond een blok van vier aaneengesloten woningen. Hier staat nu een appartement en dat is de enigste nieuwbouw in de straat.

In deze vier woningen woonde Cees van Rosmalen de “bakker” met broodwinkel/bakkerij en gezin.

Op deze ansichtkaart staat Spoorlaan

Daarnaast woonde in 1954 de wed. v.d. Vliert en in 1964 Jan Bijnen, hij was getrouwd met Annie v.d. Vliert.

In deze woning is in 1918 ook Antoon van de Vliert geboren. Antoon werd op 7 oktober 1945 tot priester gewijd en hij droeg daarna in de Lambertuskerk zijn eerste H. Mis op. Hij overleed bij een tragisch ongeval in 1958 in België.

In de volgende woning woonde in 1954 F. van Uden en in 1964 H. Maas en A. Rovers-Jagers.

In de laatste woning in deze rij van vier was ook weer een winkel/bedrijf. Het was de groentezaak van Nol Savelkouls. Nol Meties, zoals hij werd genoemd, ging ook met zijn door een paard getrokken groentekar door Rosmalen om de mensen thuis te voorzien van de nodige vitamientjes.

Die roepnaam "Meties" was geen scheldnaam, maar meer een herkenningsnaam uit het verleden. Een van zijn voorvaders was Mathias Savelkouls. Mathias (roepnaam Mathijs) werd in het dialect Meties.

Later kregen de nazaten ook die roepnaam mee. Dat gebeurde wel meer, ook met andere namen.

Blijft nog een woning over en dat was een houten nood-

woning op de plek waar nu de nieuwe woningen aan de Weidestraat zijn verrezen. Hier woonde in 1954 N. de Haas en in 1964 woonde daar Q. v.d. Berg.

Volgens mij heeft dr. Kuenen daar, in de beginperiode toen hij tijdens de ziekte van dr. Hanegraaff nog vervanger/assistent was, ook nog een poosje gewoond.

Hier staan de nieuwe woningen aan de Weidestraat.

Oude situatie Weidestraat/Stationsstraat

Priester Antoon van de Vliert met zijn ouders en familie

Het begin van de oorlog

Gerrit Mol

Al zoekend naar bijzondere verhalen over de Tweede Wereldoorlog en hoe die in mensen beleefd werd, trof ik links en rechts nogal opmerkelijke verhalen. Het dagboek van één van de zusters werkzaam op Coudewater zegt het volgende:

30 maart 1940:

Van Voorburg overgeplaatst naar Coudewater midden in een studiejaar was niet zo prettig. Er moest meteen doorgestudeerd worden.

9 mei 1940:

Overgangsexamen eerste jaars verliep vlot. De meeste kandidaten slaagden, waaronder ook de volgende zusters: Zr. Odulpha, Zr. Assumpta en Zr. Martialis. Het was een zeer gezellig studiejaar geweest, met veel gein en kattekwaad. Met het examen ging het er ook gezellig naar toe, we wisten toen nog niet wat ons boven het hoofd hing.

10 mei 1940:

Vrijdags, daags na de vreugdevolle dag, werden we wakker geschoten. Het waren geen vreugdeschoten, we voelden het, er is iets aan de hand.

Met onze nuchtere Hollandse geest snappen we nog niet wat! We gaan op zoek, en ontdekken de bittere werkelijkheid: "Het is oorlog." Het slagen van het examen was men volkomen vergeten.

Het is een zeldzame zachte meimorgen, we zien de kogels in de lucht uiteen spatten, die vergeefs trachtten te verhinderen dat de Duitsers ons land binnendringen! (Bron: Verslag van belevenissen in een Psychiatrische Inrichting.)

Ook in Rosmalen zelf bleef het oorlogsgeweld niet onopgemerkt. Een fragment uit de Historische notities van het Huis van Meeuwen zegt ons het volgende: Het opmerkelijke is dat één toestel van de Duitse aanvalsmacht crashte nabij de Striensestraat. Het was een Heinkel 111 behoren-

de tot het Kampfgeschwader 4 (Luftwaffe groep) "General Wever", gevlogen door een piloot genaamd Ganzert. Het toestel nam deel aan het bombardement van Waalhaven, doch werd onderschept door een Fokker G 1 registratienummer 302. De Fokker G1 slaagde erin om uit een formatie van 3 Heinkels er 2 neer te schieten.

In het dagboek van een van de zusters van Coudewater lezen we:

Rotterdam wordt gebombardeerd, ook Limburg krijgt zijn deel, en na enige tijd komt het noodlottige bericht, dat twee van onze medezusters getroffen zijn door een bom, een derde zwaar gewond. Ook het klooster is zwaar getroffen. Hier komen we met de schrik vrij. Met Pinksteren trekken er karavanen Duitsers langs. Ze ondervinden geen tegenstand en trekken richting Den Bosch. Hier komt het tot een botsing, maar wegens het behoud der stad geeft men zich spoedig over.

Verderop vertelt deze zuster: Nu gaat het leven weer zijn gewone gangetje. In Coudewater moet ook plaats gemaakt worden. Dit is niet zo erg, hoe meer evacuees, des te minder kans op Duitse bezetting.

Na de capitulatie op 14 mei keerde de rust snel terug in Nederland. Sommige dorpen hadden nauwelijks gevechtshandelingen te doorstaan. Het enige wat er in Rosmalen gebeurde was het vuren van soldaten met hun geweren op de Duitse vliegtuigen. Doch na hun vertrek keerde de rust snel weer. Hier en daar was nog een granaatinslag of mitrailleurvuur te horen.

Al meteen na de bezetting overigens werd de verduistering in Rosmalen ingevoerd. In een extra aflevering van *Rosmalla* bij gelegenheid van 70 jaar bevrijding is een prachtige foto te zien van een viering in onze Lambertuskerk op 9 augustus 1944. De verduistering is daar goed waarneembaar. Op 13 augustus 1940 klaagt het hoofd van de luchtbeschermingsdienst dat het met de verduistering nog lang niet goed gaat in Rosmalen. Daar wordt zelfs door inwoners over geklaagd. Niet goed verduisteren betekende natuurlijk ook zichtbaarheid voor overvliegende vliegtuigen!

Mobilisatie in Rosmalen

Gerrit Mol

Er is in 2019 veel aandacht besteed aan de Tweede Wereldoorlog in Rosmalen. Helemaal terecht. Wat ik echter miste waren verhalen over jonge mannen uit Rosmalen die in 1940 daadwerkelijk onder de wapenen waren en meegevochten hebben bij de Grebbeberg, de Peellinie of misschien zelfs elders. Volgens eerder gepubliceerde gegevens zou het om ongeveer 150 personen gaan.

In *Rosmalla Extra*, deel 4 citeert Henk de Werd een stukje uit de ledenvergadering van de Hinthamse voetbalclub Juliana. De voorzitter, de heer L. van Druenen, stak in juli 1940 zijn vreugde niet onder stoelen of banken, toen hij mededeling deed “over den behouden terugkeer van alle gemobiliseerde Julianaleden, bijzonder van den heer Hoek, een hard werkend bestuurslid der vereeniging ...”.

Mijn vader was destijds een van de Nederlandse soldaten die de Duitse militairen het hoofd moesten bieden. De maanden ervoor en de strijd zelf waren erg moeilijk voor hem en datzelfde gold natuurlijk voor zijn vrouw die met toen al drie kinderen thuis de boel draaiend moest zien te houden. De angst was groot, bleek later uit brieven die mijn vader naar huis stuurde. Hij heeft er zelf nooit veel over verteld. Mijn moeder zei ons dat hij er wel nachtmerries over had.

Het kan niet anders dan dat er ook in Rosmalen nog mensen zijn, die dit soort verhalen in hun jeugd gehoord of wellicht later gelezen hebben. Vandaar deze oproep: als u zelf die verhalen uit de mobilisatie kent of iemand weet die erover kan vertellen, meld u zich dan bij de redactie, g.mol@ziggo.nl of 073 5214109. Het gaat dus niet om de mobilisatie in Rosmalen zelf, daar is volop over gepubliceerd, o.a. in de uitgave van de heemkundekring bij gelegenheid van 70 jaar bevrijding.

Mobilisatie 1940. Achter de kar loopt Rien Timmers

Schatten zoeken in de Rosmalense bodem

Job Lathouwers/Jo Versteijnen

Als je het mooie boek van Anton Verhagen en Dick Mol “De Groote Wielen: er was eens” doorbladert, dan raak je in verwondering van wat er allemaal in de Rosmalense bodem verborgen zat en misschien nog zit.

Dat boek gaat over de vondsten van overblijfselen van dieren die hier in het verre verleden geleefd hebben. Vooral bij het uitgraven van de plassen met behulp van een zandzuiger werden veel botten en oude gebruiksvoorwerpen naar boven gehaald en verzameld door beide heren.

In het Archeologisch en Paleontologisch Museum Hertogsgemaal in Gewande bij de Blauwe Sluis is mooi te zien wat er hier allemaal leefde in vroeger tijden. Dat gaat van mammoets en sabeltandtijgers, van steppewisenten tot wilde paarden enz. enz.

Maar ook op kleiner niveau is het leuk om te zoeken naar wat er allemaal nog in de bodem verborgen zit. Dat zoeken naar schatten bijvoorbeeld is de hobby van de twaalfjarige Job uit Rosmalen. Hij zoekt met zijn metaaldetector natuurlijk niet naar botten van prehistorische dieren, maar naar munten en ander metalen voorwerpen. Hij gaat regelmatig op stap met zijn apparatuur, het liefst op recent geploegd of afgegraven land. Voor de *Rosmalla* schreef Job een leuk artikel over zijn bevindingen en voorwerpen die hij heeft gevonden en het gereedschap waar hij mee werkt.

Hieronder volgt Job zijn eigen verhaal

Hoi ik ben Job en ben 12 jaar oud. Eén van mijn grootste hobby's is metaaldetecten. Zo zoek ik elke week wel een keertje in Rosmalen en in de omgeving. Het is allemaal

begonnen op mijn achtste verjaardag toen ik heel graag een metaaldetector wou en die uiteindelijk ook kreeg. Hij is een keer in de achtertuin uitgetest en daarna weer in de garage beland. Tot ik tien was heeft hij daar gelegen, uiteindelijk ging ik dan toch nog een keertje samen met een vriendje zoeken.

Daarna volgden al snel vele zoektochten, die ik op een gegeven moment met betere apparatuur besteedde. Ik vind het altijd erg leuk om spullen uit de 2e wereldoorlog te vinden, zoals kogels, stukken van bommen of spullen van militairen zelf. “Helaas” heb ik ook een keer acht mortiergranaten uit de 2e wereldoorlog gevonden, maar dat was wel heel erg gaaf om mee te mogen maken. Verder vind ik het ook superleuk om oude muntjes te zoeken, mijn oudste muntje komt uit 1660.

Diverse gevonden voorwerpen

Als ik klaar ben met zoeken in het veld maar.. vooral als ik daarna klaar ben met het schoonmaken van al mijn vondsten (dat schoonmaken kost dikwijls heel veel tijd), dan komt pas het leukste werk, vind ik zelf. Dat is namelijk de research doen, om te kijken wat er is gebeurd en hoe het daar dan is gekomen. Dat is leuk om achter de geschiedenis te komen van een bodemvondst.

Zo las ik laatst in het blad *Rosmalla* over een kasteeltje dat op de grens van Rosmalen-Berlicum heeft gelegen.

Job bezig met zijn veldwerk

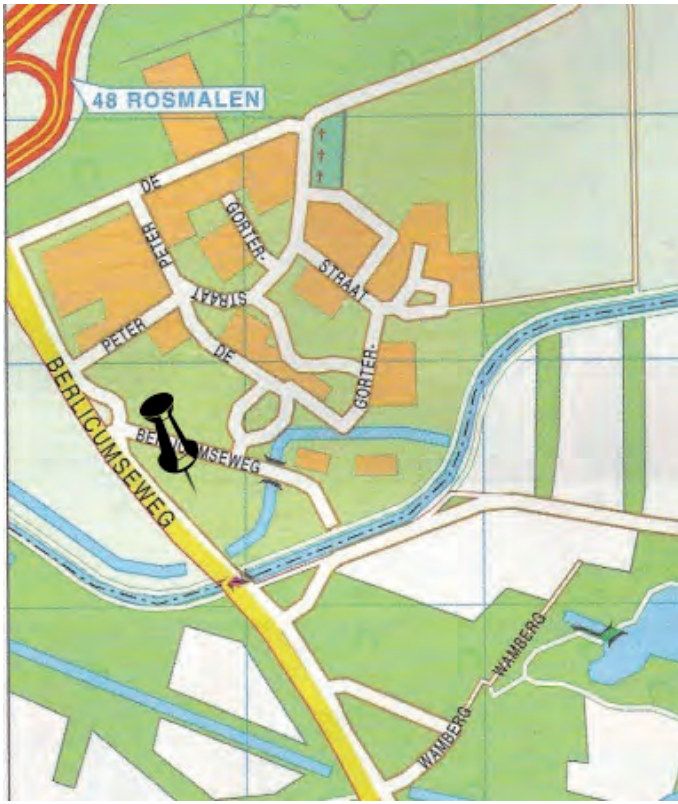
(jaargang 29 no 2 blz 15 - kasteeltje Spreeuwenburg bij Coudewater gesloopt in 1863 JV)

Ik heb daar het afgelopen jaar veel muntjes en wat zilveren voorwerpen gevonden. Door dat artikel in die *Rosmal-la* ben ik erachter gekomen waarom er juist op die plek zoveel muntjes en zilver te vinden zijn uit de 16e en 17e eeuw.

Zo zorgt deze hobby ervoor dat ik veel te weten kom over de geschiedenis van Rosmalen en zijn omgeving.

Voor eventuele geïnteresseerde (toekomstige) liefhebbers: mijn metaaldetector is Ground Force 23M en mijn pinpointer (om gericht te zoeken) Garrett Pro Pointer AT.

Mijn eerste metaaldetector (prijskwaliteit goedkoop) was de bounty hunter junior. Ik heb ze allemaal gekocht bij Detectorplaza uit Uden.

Kasteeltje Spreeuwenburg (zie punaise)

Enkele aparte vondsten

Foto's Job Lathouwers en Jo Versteijnen

De ruimtelijke historie van Hintham

Ad van Liempt

Dit is de werktitel van het nog te verschijnen boek dat ik maak op basis van mijn al vijfjarig onderzoek naar de geschiedenis van de bebouwing aldaar tussen 1830 en 1945. Het onderzoeksgebied beslaat grotendeels het Bossche en Rosmalense Hintham.

Vertrekpunt is het kadaster, waarmee ik van elk pand dat er staat of gestaan heeft de geschiedenis kon achterhalen. Dat basismateriaal vul ik aan met al hetgeen over een pand in de archieven, artikelen, boeken en op internet te vinden is. Divers materiaal mocht ik gebruiken van Henk de Werd. En als ik het toch over personen heb noem ik meteen Michiel van Heumen, die me erg behulpzaam was met het zoeken in de archieven.

Een wel heel bijzondere aanvulling kreeg ik van veel (oud)-Hinthamse mensen. Ik werd daar zonder uitzondering vriendelijk ontvangen en mocht foto's maken uit hun familiealbums die uniek materiaal bevatten. Niet alleen foto's kwamen zo tevoorschijn, maar ook schilderijen en tekeningen die gemaakt waren van hun huizen. Inmiddels heb ik er daarvan meer dan 60, die alle een plaatsje krijgen in het boek. Het geeft aan hoeveel de mensen hebben gegeven om hun woning en ook hoe kunstenaars als Slager, Van Kessel, Enthoven, Van de Laar en Knip, Hintham konden waarderen.

Ik ben het onderzoek nu aan het afronden en hoop over een jaar het boek te kunnen presenteren.

Informatie over mijn onderzoeksmethodiek en boeken die ik al eerder uitgaf kunt u vinden op mijn website www.pisatel.nl

Er zijn nog diverse vragen niet beantwoord en daarom maak ik van deze gelegenheid gebruik om te vragen naar de namen van (plaatselijke?) kunstenaars waarvan ik enkel de initialen heb. Ook andere informatie, foto's en tekeningen zijn welkom via advanliempt@hotmail.com of 073-6414555.

Wie zijn:

W v R – pentekening Annakerk

N K – pentekening Annakerk (1988)

F v Bl – schilderij Rechtse dijk 28

C C – schilderij pand Tweeberg 12 (1997)

A M – schilderij pand Tweeberg 12 (1956)

M v R – schilderij pand Tweeberg 16

J V – tekening panden Tweeberg 4 en 6

FV – tekening Rechtse dijk 6 en 8?

MC of CM – tekening Rechtse dijk 3

P H of H P – koepel in Hintham (1850)

Rechtse dijk 6, vervaardigd door Henk Willemse, collectie: Beppie Kraneveld- van Sonsbeek